

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Мирослава Михайлова Пейчева, УНСС

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8.Икономика

Автор: Веселин Павлов Йолов

Тема: „Проблеми на финансовото управление и контрола в лечебните заведения по време на кризи“

Научен ръководител: доц. д-р Дияна Банкова, УЗФ

1. Общо описание на представените материали

Със заповед №269/08.07.2026г. на Ректора на Университета по застраховане и финанси чл.- кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Проблеми на финансовото управление и контрола в лечебните заведения по време на кризи“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Веселин Павлов Йолов – докторант към катедра „Счетоводство и одит“.

Предадените от Веселин Павлов Йолов материали включват следните документи: автобиография, декларация за оригиналност и достоверност, пълен доклад от системата StrikePlagiarism на дисертационния труд, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление 3.8.Икономика.

Докторантът е приложил: дисертационен труд, автореферат, 2 (две) статии и 1 (един) доклад. По отношение на изпълнението на минималните изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, следва да се отбележи, че представената от кандидата научна продукция отговаря на нормативно установените критерии съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, както и на Правилника за приемане и обучение на докторанти във ВУЗФ (сега УЗФ).

2. Кратки биографични данни за кандидата

Веселин Павлов Йолов е зачислен със Заповед №402/28.10.2024г. на Ректора на ВУЗФ (сега Университета по застраховане и финанси) чл.- кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев,

като докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма „Счетоводство, одит и анализ“, професионално направление 3.8. Икономика. Обучаващо звено е катедра „Счетоводство и одит“. Научен ръководител на докторанта е доц. д-р Дияна Банкова. Докторантът е отчислен със Заповед №268/08.07.2026г. на Ректора на Университета по застраховане и финанси чл.- кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев.

От 2013 година Веселин Павлов Йолов заема длъжността „заместник началник“ на отделение по „Анестезиология и интензивно лечение“ към Медицински институт - МВР- ЦКБ.

От 2010 година до настоящия момент Веселин Павлов Йолов участва в международни мисии към Дирекция гранична полиция и Дирекция миграция - МВР по линия на агенция „Фронтекс“. От 2007 година до настоящия момент е хоноруван преподавател към Академията на МВР.

В периода 2006 -2013 година е заемал длъжността „Научен сътрудник III степен“ в Клиника по анестезиология и реанимация към Медицински институт-МВР.

Веселин Павлов Йолов има придобита ОКС „магистър“ по “Обществено здраве и здравен мениджмънт“ към Медицински университет- София (2019г.). През 2002 година има придобита квалификация „лекар - магистър“ от Медицински университет – София. През 2011 година има придобита специалност по анестезиология и интензивно лечение. В периода 2011 -2014 година е посещавал и успешно завършил курсове за следдипломна квалификация за лекари със специалност по анестезиология и интензивно лечение СЕЕА (Комитет за европейско образование по анестезиология).

Веселин Павлов Йолов е член на: Дружество на анестезиолозите в България, Национален полицейски синдикат и Български лекарски съюз. Съавтор е на учебник „Първа помощ: за служители от МВР“ (Издателство: Акад. на МВР, С.2018г.). Има редица публикации с медицинска проблематика, посветени на областта, в която работи. Участвал е като лектор - представител на „Фронтекс“ в обучение на МВР, Дирекция „Миграция“(2015г.). Бил е лектор и в Академията на МВР (2023г. и 2024г.).

Впечатляващи са наградите на Веселин Павлов Йолов: от Министъра на вътрешните работи за изпълнение на важни служебни задачи (2025г.). Парична награда от Министъра на вътрешните работи за проявен изключителен професионализъм, компетентни и адекватни действия при принудително ескортиране на високо рискови мигранти (2024г.). Парична награда от Министъра на вътрешните работи за постигнати високи резултати при изпълнение на служебни задължения (2024г.). Парична награда (2023г. МВР); Нагръден знак III степен на Министерство на вътрешните работи за проявен професионализъм, доблест и висок морал

при изпълнение на своите задължения при оказване на помощ на пострадалите хора при земетресението в Република Турция (2023г.); Грамота от Президента на Република България г-н Румен Радев (2023г.); Нагръден знак и почетна грамота от номинация за “Достойни българи“ на в-к 24 часа 2023г.); Нагръден знак на Медицински институт на МВР (2015г.). Владее английски и руски език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационния труд е актуална и с ясно изразена практическа значимост, предвид нарастващите изисквания към финансовата устойчивост, ефективното управление на ресурсите и непрекъсваемостта на дейността на лечебните заведения в условията на различни по характер кризисни ситуации. Допълнителна актуалност на изследването придава включването на дигитализацията и информационния риск в проблематиката на финансовото управление и контрола. Авторът изхожда от разбирането, че съвременната устойчивост на лечебните заведения не може да се оценява единствено посредством традиционните финансово-счетоводни показатели, а следва да се отчита и способността на мениджмънта да идентифицира, оценява и управлява рисковете, произтичащи от дигиталната среда. Поставената цел може да бъде оценена като съответстваща на темата и на очертания изследователски проблем. Тя е насочена към анализ на теоретико-практическите аспекти на контролната функция в здравеопазването и към формулиране на подходящи методи и модели за управление на риска, които да подпомогнат финансовата устойчивост и непрекъсваемостта на дейността на лечебните заведения при кризи. Формулираните задачи конкретизират тази цел, като обхващат изследване на контролната функция и надзорните механизми, анализ на кризисните въздействия, оценка на приложимостта на COSO, СФУК, ISO 22301 и дигитализацията, както и провеждането на собствено емпирично изследване.

Налице е логическа обвързаност между избраната тема, формулираната цел и поставените изследователски задачи. Тяхното изпълнение позволява проблемът да бъде разгледан както в теоретичен, така и в приложен аспект и създава основа за формулиране на предложения за усъвършенстване на финансовото управление и контрола в лечебните заведения при кризи.

4. Познаване на проблема

Авторът демонстрира добро познаване на изследваната проблематика, като я разглежда в нейната комплексност и взаимовръзка между финансовото управление, контрола, здравния мениджмънт, управлението на риска и функционирането на лечебните заведения в условията на кризи. Проучени и систематизирани са теоретични постановки и нормативни изисквания,

свързани с финансирането и контрола в здравеопазването, както и с дейността на основните институции в сектора.

Положително може да се оцени стремежът на автора да свърже теоретичните постановки с конкретните особености на лечебните заведения в България. В тази насока проведеното емпирично изследване върху докладите за дейността на лечебните заведения показва познаване не само на теоретичните аспекти на проблема, но и на част от неговите практически проявления.

В обобщение може да се приеме, че авторът притежава необходимата теоретична и практическа осведоменост по изследвания проблем и умее да разглежда финансовото управление и контрола в лечебните заведения в по-широкия контекст на кризисния мениджмънт, управлението на риска и дигиталната трансформация.

5. Методика на изследването

Методиката на дисертационното изследване е съобразена с поставената цел, изследователските задачи и спецификата на разглеждания проблем. За тяхното реализиране авторът използва съвкупност от взаимно допълващи се методи, сред които исторически подход, сравнителен и институционален анализ, проучване и систематизиране на научна литература и нормативни източници, както и количествен и качествен контент-анализ. Избраният методически инструментариум позволява проблемите на финансовото управление и контрола в лечебните заведения да бъдат разгледани както в теоретичен, така и в приложен аспект.

Съществен елемент на методиката е проведеното емпирично изследване на публично достъпните годишни доклади за дейността на лечебните заведения. От генерална съвкупност от 341 лечебни заведения авторът формира чрез Simple Random Sampling без повторение извадка от 30 обекта, представляващи приблизително 9% от съвкупността. Случайният подбор е осъществен чрез алгоритъм в MS Excel, с което се цели ограничаване на субективния фактор при включването на отделните лечебни заведения в извадката.

Положително следва да се оцени стремежът на автора да съчетае теоретичния анализ със собствено емпирично проучване и да използва обективизиран подход при подбора на изследваните лечебни заведения. Контент-анализът на техните доклади за дейността е подходящ за установяване на начина, по който в публичната отчетност се представят въпросите, свързани с дигитализацията и рисковете.

Същевременно методиката има определени ограничения, които следва да бъдат отчетени при интерпретирането на получените резултати. Изследването е основано на публично

достъпна информация и не обхваща вътрешни документи на лечебните заведения с конфиденциален характер, което е изрично посочено и от автора. Поради това резултатите от контент-анализа позволяват да се направят изводи преди всичко относно публичното оповестяване и отчитане на рисковете, но в по-ограничена степен относно реалното функциониране на вътрешните системи за управление на тези рискове.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд, разработен от Веселин Павлов Йолов на тема „Проблеми на финансовото управление и контрола в лечебните заведения по време на кризи“ съдържа: увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и 5 (пет) приложения. Общият обем на дисертационния труд е 175 (сто седемдесет и пет) страници.

В увода са представени актуалността на изследваната проблематика, обекта и предмета на изследването, основната теза, основната цел и задачи на изследването. Коректно са описани ограничителните условия на изследването.

Обект на изследване са лечебните заведения за болнична помощ в Република България, разглеждани като специфични икономически субекти, и взаимоотношенията им с контролните и надзорните органи в условията на кризи. Предметът на изследването обхваща съвременните предизвикателства пред финансовото управление и контрола на лечебните заведения и регулаторите на тяхната дейност. Целта на дисертационния труд е насочена към анализ на теоретико-практическите аспекти на контролната функция в здравеопазването и, въз основа на проучени добри практики, към извеждане на подходящи контролни методи и модели за управление на риска, които да подпомогнат финансовата устойчивост и непрекъсваемостта на процесите в лечебните заведения при кризи. Основната теза, защитавана от автора, е, че финансовото управление и контролната функция в лечебните заведения следва непрекъснато да бъдат усъвършенствани и адаптирани към кризисни условия, като се прилагат подходящи контролни механизми и добри международни практики с цел запазване на финансовата стабилност и непрекъсваемостта на дейността.

Така формулираните обект, предмет, цел и основна теза са логически взаимосвързани, съответстват на избраната тема и очертават последователна рамка за провеждане на дисертационното изследване.

В първа глава на дисертационния труд, озаглавена „**Същност на финансирането и контрола в лечебните заведения**“, авторът изгражда теоретичната и методологичната основа на изследването. Последователно са разгледани същността и значението на здравния мениджмънт, особеностите на финансирането и проблемите на здравноосигурителната система

в Република България, както и съдържанието и приложението на контрола, надзора и одита в здравеопазването. По този начин се очертава институционалната и финансовата среда, в която функционират лечебните заведения, и се създават предпоставки за последващото изследване на тяхното поведение в условията на кризи.

Съществено място в главата е отделено на връзката между здравния мениджмънт, финансовото управление и контролната функция. Авторът аргументира необходимостта от прилагане на ефективни системи за управление, които да осигуряват рационално използване на ресурсите, ограничаване на рисковете и устойчивост на лечебните заведения. Наред с традиционните контролни механизми е поставен акцент върху дигитализацията на управленските процеси и възможностите на информационните системи за повишаване на оперативната ефективност, контрола върху разходите, проследимостта и сигурността на информацията. В тази връзка заслужава внимание стремежът на автора да разглежда дигитализацията не единствено като технологичен процес, а като инструмент, имащ непосредствено отношение към финансовата устойчивост и управлението на риска.

Значимо място е отделено и на механизмите за финансиране на здравната система и ролята на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), както и на системите за финансово управление и контрол и тяхната връзка с модела COSO. Разглеждането на контролната среда, оценката на риска, контролните дейности, информацията и комуникацията и мониторинга създава необходимата концептуална основа за развитите в следващите части на труда предложения за усъвършенстване на финансовото управление и контрола в условията на кризи.

Като положителна страна на първа глава може да се оцени стремежът на автора да обвърже традиционната проблематика на финансовото управление и контрола със съвременните процеси на дигитализация и управление на риска. Теоретичният анализ е с широк обхват и създава необходимата основа за последващото развитие на изследването.

Във втора глава на дисертационния труд, озаглавена **„Икономически и управленски проблеми в сектор здравеопазване при кризи“**, авторът насочва изследването към проявлението на кризисните процеси и тяхното въздействие върху функционирането на здравния сектор и лечебните заведения. Анализът е развит в две основни направления – влиянието на световната финансова криза от 2007–2008 г. и предизвикателствата, породени от пандемията от COVID-19. По този начин теоретичните постановки относно финансовото управление и контрола, разгледани в първа глава, са поставени в условията на конкретни кризисни ситуации.

При анализа на световната финансова криза авторът проследява нейните предпоставки, развитие и отражение върху здравеопазването, като акцентира върху зависимостта на сектора от общата макроикономическа и фискална среда. Разгледани са проблеми, свързани с ограничаването и преразпределението на ресурсите за здравеопазване, необходимостта от социална защита в периоди на финансови сътресения, както и въздействието на кризисните процеси върху управленската и финансовата политика на здравните организации. Авторът достига до извода за наличие на структурна и фискална уязвимост на българския здравен модел към външни финансови сътресения, проявяваща се включително чрез проблеми с разходите за персонал и устойчивостта на по-малките лечебни заведения.

Във втората част на главата вниманието е насочено към пандемията от COVID-19, разглеждана не само като здравна, но и като икономическа и управленска криза. Анализът позволява на автора да изведе необходимостта от промяна в разбирането за кризисния мениджмънт – от преимуществено реактивно поведение към предварително разработени и интегрирани управленски механизми. В тази връзка се подчертава значението на дигитализацията и на НЗИС за трансформиране на контролната функция в по-превантивен инструмент за управление на публичния ресурс. Като обобщаващ резултат се защитава позицията, че антикризисният капацитет на лечебните заведения зависи от наличието на предварително разработени и интегрирани управленски протоколи, а кризисният мениджмънт следва да бъде постоянен елемент от дългосрочната стратегия на организацията.

Като положителна страна на втора глава може да се оцени стремежът на автора да анализира две кризи с различен характер – финансова и здравна – и чрез тях да открие общата необходимост от устойчиви механизми за финансово управление, контрол и управление на риска в лечебните заведения. Глава втора изпълнява важна свързваща функция в структурата на дисертацията, тъй като преминава от теоретичните постановки в първа глава към търсенето на конкретни решения за подобряване на финансовото управление и контрола в трета глава.

В трета глава на дисертационния труд, озаглавена **„Начини за подобряване на финансовото управление и контрола в лечебните заведения при кризи“**, авторът преминава от теоретичния и ретроспективния анализ към формулиране на конкретни подходи за усъвършенстване на управлението, контрола и устойчивостта на лечебните заведения. В логическа връзка с установените в предходната глава кризисни уязвимости са разгледани възможностите за приложение на международния стандарт ISO 22301:2019, дигитализацията на процесите в здравеопазването и технологичното надграждане на системите за финансово

управление и контрол. Глава трета съдържа и авторско емпирично изследване, чиито резултати са използвани при обосноваването на направените предложения.

Като силни страни на трета глава могат да се открият нейната практическа насоченост, стремежът към интегриране на утвърдени международни стандарти и модели за управление и контрол, както и поставеният акцент върху дигитализацията и управлението на риска. Положително следва да се оцени предложеният концептуален модел за дигитално надграждане на СФУК на основата на COSO, както и включването на собствено емпирично изследване.

В заключението на дисертационния труд авторът обобщава основните резултати от проведеното изследване и ги обвързва с поставената цел и основната теза. Акцент е поставен върху необходимостта от усъвършенстване на финансовото управление и контрола в лечебните заведения чрез по-ефективно управление на риска, дигитализация на контролните процеси и прилагане на механизми за осигуряване на непрекъсваемостта на дейността при кризи. Авторът извежда разбирането, че финансовата устойчивост на лечебните заведения вече не следва да се разглежда единствено през традиционните финансово-счетоводни показатели, а и във връзка със способността на мениджмънта да идентифицира и управлява информационния и дигиталния риск.

Впечатляващ е броят на използваните източници на български и английски език. Общо използваните литературни източници, нормативни документи и електронни източници е 280 (двеста и осемдесет).

Висока оценка заслужава подходът след всяка глава да бъдат систематизирани основните изводи, което придава яснота и последователност на изложението.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на дисертационния труд имат преимуществено научно-приложен и приложен характер и са свързани с усъвършенстването на финансовото управление, контрола и управлението на риска в лечебните заведения в условията на кризи. Като съществен резултат може да се открие предложеното интегриране на принципите на COSO и СФУК с изискванията на международния стандарт ISO 22301:2019 и с инструментите на дигиталното управление на риска. Разработката насочва традиционния финансов контрол повече към превантивен и динамичен модел, отчитащ необходимостта от непрекъсваемост на критичните процеси в лечебните заведения.

Към резултатите на разработката може да се отнесе и проведеното емпирично изследване, чрез което е установен дефицит в публичното оповестяване на информацията относно

киберриска в анализиранияте доклади за дейността на лечебните заведения. Този резултат има значение за насочване на вниманието към необходимостта дигиталният риск да бъде попълно интегриран в системите за финансово управление и контрол.

В обобщение считам, че приносите на дисертационния труд могат да бъдат оценени положително, като тяхната значимост се проявява преди всичко във възможностите за практическо усъвършенстване на управлението на риска, финансовия контрол и непрекъсваемостта на дейността на лечебните заведения. Предложените подходи създават предпоставки за последващо развитие и практическо апробиране в конкретни лечебни заведения.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените публикации по дисертационния труд са тематично свързани с изследваната проблематика и отразяват отделни аспекти на проведеното дисертационно изследване. Публикациите показват последователен научен интерес на докторанта към изследваната проблематика и допринасят за представянето на отделни проблеми и авторови виждания, намерили място в дисертационния труд.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Представените публикации отговарят на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

10. Лично участие на докторанта

Личното участие на докторанта в проведеното дисертационно изследване се изразява в самостоятелното проучване и систематизиране на теоретичните и нормативните аспекти на изследвания проблем, избора и прилагането на изследователския инструментариум, провеждането на емпиричното изследване и анализа и интерпретацията на получените резултати. Авторът самостоятелно формира извадка от 30 лечебни заведения и извършва контент-анализ на публично достъпните им доклади за дейността. Личен резултат от изследователската работа са и формулираните предложения за усъвършенстване на финансовото управление и контрола, включително за интегриране на механизмите на СФУК, COSO и ISO 22301:2019 с инструментите за управление на дигиталния риск.

Представените резултати и формулираните изводи дават основание да се приеме, че дисертационният труд е резултат от самостоятелната научноизследователска работа на докторанта. Резултатите от извършената проверка за сходство/плагиатство допълнително подкрепят тази оценка.

11. Автореферат

Авторефератът е изготвен в съответствие с изискванията за неговото разработване и отразява съществените страни, основните резултати и приносите на дисертационния труд. Налице е съответствие между съдържанието на автореферата и дисертационното изследване.

12. Критични забележки и препоръки

Наред с посочените достойнства на дисертационния труд могат да бъдат направени и някои критични бележки и препоръки.

Предложеният интегриран модел за усъвършенстване на финансовото управление и контрола би придобил допълнителна практическа стойност при неговото последващо апробиране в конкретни лечебни заведения и оценяване на ефекта от приложението му.

В бъдеще емпиричното изследване би могло да се проведе и в конкретни лечебни заведения и да включва и тяхна вътрешна информация.

Посочените бележки не намаляват общата положителна оценка на дисертационния труд, а следва да се разглеждат като възможности за последващо развитие и задълбочаване на изследванията на автора.

13. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта. Оценката ми се основава на представената дисертация и материалите по процедурата. Въз основа на тях може да се отбележи стремежът на автора към самостоятелно изследване на актуален и практически значим проблем и към формулиране на решения с приложна насоченост.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Резултатите и формулираните в дисертационния труд предложения създават възможности за последващо развитие и практическо приложение. В тази насока може да се препоръча апробиране на предложения модел за интегриране на СФУК, COSO, ISO 22301:2019 и механизмите за управление на дигиталния риск в конкретни лечебни заведения, което би позволило да се оцени неговата практическа приложимост и ефективност.

Като насока за бъдещи изследвания бих препоръчала авторът да продължи и задълбочи работата си по проблемите на измамите в лечебните заведения и възможностите за тяхната превенция и разкриване чрез механизмите на финансовия контрол, вътрешния одит и съвременните дигитални технологии. Това направление е в непосредствена връзка с разглеждани-

те в дисертацията проблеми на управлението на риска и би разширило практическата приложимост на постигнатите резултати.

Посочените препоръки не намаляват стойността на постигнатите резултати, а очертават възможности за тяхното последващо развитие, емпирично потвърждаване и практическо приложение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които отговарят изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват и на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти в Университета по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидатът Веселин Павлов Йолов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по професионално направление 3.8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Въз основа на рецензираните материали убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Веселин Павлов Йолов в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8.Икономика; докторска програма „Счетоводство, одит и анализ“.

04.09.2026г.

София

Рецензент:

проф. д-р Мирослава Пейчева